

**REFERAT AF MØDE I VIDENSRÅD FOR FOREBYGGELSE 14. MARTS 2013**

**Til stede:** Morten Grønbæk (formand og mødeleder), Bente Klarlund Pedersen (næstformand), Christian Mølgaard, Ewa Roos, Inge Tetens, Jette Jul Bruun, Kim Overvad, Kjeld Hermansen, Pernille Due, Peter Lange og Philippe Grandjean.

**Fra sekretariatet:** Mette Lolk Hanak, Siff Malue Nielsen, Kirstine Krogholm, Peter Aagaard og Eva Baadsgaard (referent).

**Afbud:** Anneli Sandbæk, Kristian Overgaard, Merete Nordentoft og Mogens Lytken Larsen.

**Ikke til stede:** Finn Diderichsen

**1. Velkomst og siden sidst**

Formanden bød velkommen til Inge Tetens som nyt rådsmedlem, og rådet og sekretariatet præsenterede sig. Inge Tetens fortalte kort om sit arbejde på DTU, herunder også arbejdet med nye kostråd, der meget snart bliver sendt i høring, samt arbejdet i EFSA (The European Food Safety Authority) med bl.a. sundhedsanprisninger.

Dagsorden blev gennemgået, og formanden orienterede om nyt siden sidst:

**Debatindlæg om sundhedsanprisninger**

Sekretariat og formandskab har som aftalt på sidste rådsmøde skrevet et debatindlæg om sundhedsanprisninger på fødevarer. Debatindlægget blev bragt i Politiken og medførte en invitation til møde fra DI Fødevarer. Morten Grønbæk og Kirstine Krogholm fra sekretariatet deltog i dette møde, hvor DI havde forsvaret sit syn på sundhedsanprisninger.

**Offentliggørelse af rapporten "Psykisk sygdom og ændringer i livsstil"**

Kirstine Krogholm orienterede om offentliggørelsen af rapporten 2. januar, hvor Lægeforeningen havde bakket op i en særskilt pressemeddelelse.

**Øvrig kommunikation**

Siff Malue Nielsen orienterede kort om den øvrige kommunikation siden sidst, herunder status på hjemmesidetraffic og Facebook, og opfordrede rådsmedlemmerne til at "Synes godt om" Vidensrådet på Facebook.

**Forslag til nye emner: Hash**

Merete Nordentoft har foreslået hash som nyt emne. I Meretes fravær orienterede Kirstine Krogholm om baggrunden for emnet, som Merete foreslår at behandle på samme måde som kaffe, dvs. historie, udbredelse, kemi, optag/metabolisme/udskillelse, og hvad viser epidemiologien?

Rådet drøftede forslaget og bemærkede bl.a., at forebyggelsesvinklen måske bør skærpes, at der er meget etik og økonomi på spil, og at man skal passe på med anbefalinger, løftede pegefingre og misbrugshistorier, men fokusere på epidemiologien og helbreds-konsekvenserne. Det blev foreslået at supplere arbejdsgruppen med en bio-/retskemiker og



---

**MØDE I VIDENSRÅD FOR FOREBYGGELSE 14. MARTS 2013**

---

måske en behandler/læge. Peter Lange tilbød at dække det somatiske område. Merete vil gerne være formand for arbejdsgruppen.

Jette Jul Bruun gjorde opmærksom på, at Sundhedsstyrelsens notat fra 2009 er blevet revideret i 2012, og at der i øvrigt er stor efterspørgsel på litteratur om emnet, bl.a. pga. af Københavns Kommunes planer om forsøg med legalisering.

Rådet bakkede op om forslaget om hash som nyt emne.

## **2. Status fra arbejdsgrupperne**

**Forebyggelse af muskel-skeletsygdomme.** Ewa Roos orienterede om, at der ud over arbejdet med selve rapporten foregår et parallelt arbejde vedr. sproglige begreber, som bl.a. munder ud i en workshop for arbejdsgruppen arrangeret af DANTERM-centeret, der bl.a. har erfaring med terminologiarbejde på sundhedsområdet. Formålet er dels konkret at hjælpe arbejdsgruppen med begrebsafklaring, men også at skabe debat om begreber. Skrivearbejdet er i fuld gang, og rådet kan forvente at få rapporten til kommentering omkring 8.-10. april. Rapporten offentliggøres ved et arrangement i Lægeforeningen 15. maj.

**Mental sundhed hos unge.** Pernille Due oplyste, at tidsplanen bliver rykket, men at det ikke nødvendigvis ændrer på, at rapporten forventes færdig til efteråret. Frem for det planlagte kapitel om determinanter, bliver der et kapitel om forebyggelsespotentiale, mens determinanter bliver bredt ud på de enkelte kapitler.

### **Nye arbejdsgrupper**

**Ekstrem træning / "supermotionisme".** Formanden orienterede om, at der er nedsat en arbejdsgruppe, der ud over ham selv foreløbig består af Kristian Overgaard som arbejdsgruppeformand, Bente Klarlund og kardiolog Lars Juel Andersen. I udkastet til kommissoriet er der primært fokus på risiko for hjerteproblemer og pludselig død og ikke på skader, da det blev vurderet, at det kan blive meget omfattende.

Ewa Roos foreslog at inddrage overbelastningsskader, fordi der efterhånden er en del litteratur på området, og der vil være en god snitflade i forhold til arbejdet med muskelskeletlidelser, som alene koncentrerer sig om traumer. Ewa Roos tilbød at deltage i arbejdet.

Christian Mølgaard foreslog desuden Anders Sjödin, som har forsket i energiomsætning ved udholdenhedsidræt. Kim Overvad nævnte, at Kræftens Bekæmpelse på et tidspunkt havde set på militærets elitetropper.

Kommissoriet blev godkendt under hensyn til, at arbejdsgruppen på første møde indkredser rapportens indhold, herunder inddragelse af overbelastningsskader.

**Søvn.** Formanden oplyste, at Naja Roed fra Institut for Folkesundhedsvidenskab har sagt ja til at være formand for arbejdsgruppen, der desuden består af Kjeld Hermansen, overlæge Poul Jennum fra Glostrup Hospital samt Jens Bonke, seniorforsker Rockwoolfonden. Derudover er det planen, at Alice Clark fra Institut for Folkesundhedsvidenskab og Anne Helene Garde fra NFA deltager i arbejdet. Rapporten forventes færdig sidst på året. Kjeld Hermansen nævnte også Anders Sjödin til denne arbejdsgruppe.



---

**MØDE I VIDENSRÅD FOR FOREBYGGELSE 14. MARTS 2013**

---

**Tatoveringer.** Formanden og sekretariatschefen har haft et indledende møde med professor og overlæge i dermatologi Jørgen Serup fra Bispebjerg Hospital, han vil gerne være formand for arbejdsgruppen. Ud over de dermatologiske aspekter er ambitionen også at se på kræftfremfrem, infektioner og toksikologi. Philippe Grandjean tilbød at skrive et lille kapitel om stofferne. Ewa Roos foreslog en antropolog til at forklare udbredelsen. Der var enighed om, at epidemiologien er vigtig.

**Luftforurening.** Formanden og sekretariatschefen har haft møde med professor Steffen Loft, Institut for Folkesundhedsvidenskab. Steffen Loft har bidraget til en kommende rapport fra Miljøstyrelsen, som forventes offentliggjort i maj-juni. Vidensrådet afventer denne rapport, inden der tages stilling til, om emnet skal behandles. Philippe Grandjean nævnte, at Vidensrådet evt. kunne fokusere på de sårbare grupper med astma og hjertekarsygdomme med henblik på rådgivning.

### **3. Rådsmedlemmer præsenterer deres forskning**

Formanden oplyste, at rådsmedlemmerne fremover vil få mulighed for at præsentere deres arbejde på rådsmøderne med henblik på mulige emner, som rådet kan arbejde med.

#### **Prænatal forebyggelse v/ Philippe Grandjean**

Philippe Grandjean gjorde indledningsvis opmærksom på, at der ikke var tale om hans egen forskning. Han redegjorde bl.a. for David Bakers hypotese om sammenhængen mellem lav fødselsvægt og senere forekomst af metabolisk syndrom og hjertekarsygdom, som kan skyldes miljøpåvirkninger i fostertilstanden, epigenetiske effekter, der nedarves flere generationer frem.

Philippe Grandjeans forslag til Vidensrådets muligheder for at agere på området var dels at forklare betydningen af programmeringen i fostertilstanden for funktionsudvikling og sygdomsrisici og at understrege, at DNA-modifikationer er arvelige samt fremhæve betydningen af tidlig forebyggelse.

Rådet drøftede emnet, som de var enige om var spændende, men også vanskeligt at kommunikere og derfor mere egnet til en konference end til et skriftligt arbejde. Emnet kunne måske bredes mere ud, så man også inddrog social ulighed og kommunernes nedprioritering af den tidlige indsats samt tilrettelæggelse af arbejdslivet for gravide. Det blev foreslået eventuelt at tage kontakt til både Center for Føtal Programmering og Bedre Sundhed for Mor og Barn (BSMB), begge under Serumintitutet, med henblik på møde eller oplæg for rådet.

Ud over fedme er der helbredsudfald på psykisk sygdom, kræftsygdomme og glukosekontrol.

Formandskab og sekretariat samler op på drøftelsen.

#### **Forebyggelse og tidlig opsporing af KOL v/ Peter Lange**

Peter Lange gennemgik sit faglige virke i hovedtræk og gav en status på KOL, som er skyld i 4.000 dødsfald og 25.000 indlæggelser om året samt rigtig mange dårlige leveår. KOL topper listen over sygdomme med social slagside. Mange går rundt med sygdommen uden at vide det og bliver først diagnosticeret sent. Det er vigtigt at opspore især unge med mild KOL, da de har stor risiko for at udvikle svær KOL.. Der er ikke meget positiv evidens for, at brug af spirometri fremmer rygestop, hvorimod "lungealder" synes at have en effekt uanset værdien. Rygestopmedicin bør også i højere grad tages i anvendelse til især meget afhængige personer.



Det er et problem, at vi har så mange med udiagnosticeret sygdom, både KOL og astma, og det er et problem, at man prøver at holde KOL-patienter ude af hospitalerne med bl.a. telemedicin. Kendskab til lungefunktion skal udbredes i befolkningen, ligesom brugen af spirometri i almen praksis. Der skal være bedre hjælp til rygestop og bedre behandling.

#### **4. Overvægt og vægttab**

Kim Overvad orienterede om status efter rådets kommentarer på sidste rådsmøde. Arbejdsgruppen har besluttet at tage et større hensyn til formuleringerne, da det kan blive kontroversielt stof, og rapporten bliver derfor også mere diskuterende. Rapporten vil blive gennemskrevet i starten af april, og der bliver bl.a. tilføjet et særskilt kapitel med forbehold. Det er planen, at rapporten publiceres inden sommer.

#### **(1. Velkomst og siden sidst - fortsat)**

Nyt fra Sundhedsstyrelsen. Jette Jul Bruun orienterede om, at der kommer yderligere to forebyggelsespakker til kommunerne om hhv. overvægt og stoffer..

Regeringen har i samarbejde med KL etableret et nyt forebyggelsescenter, der er en selvstændig enhed i KL og bl.a. skal fungere som et rejsehold, der tager ud i kommunerne og hjælper med forebyggelsesarbejde.

Ewa Roos spurgte til arbejdet med kliniske retningslinjer, som for knæartroses vedkommende strander mellem regioner og kommuner. Jette Jul Bruun oplyste, at der foreløbig er 200 forslag inkl. forebyggelse, og disse skal prioriteres ned til 45-50, men at det bortset fra dem vedr. forebyggelse ikke sorterede under hendes afdeling.

Jette Jul Bruun orienterede om en kritisk avisforside om Sundhedsstyrelsens kampagner, som nogle eksperter mente, var for dyre og ikke påvirkede folks adfærd. Jette Jul Bruun understregede, at Sundhedsstyrelsens kampagner primært har til formål at øge vidensniveauet, og at de i øvrigt består af mere end tv og internet, men også har indsatser over for kommuner og praktiserende læger,

#### **5. Aktuelle debatemner**

Formanden opfordrede rådsmedlemmerne til at komme med forslag til aktuelle debatemner, som eventuelt kunne tages op.

Philippe Grandjean nævnte "farlig forskning" i smitsomme sygdomme, fx fugleinfluenza, og sikkerheden i laboratorier, desuden også multiresistens og at immunsystemet reagerer dårligere pga. miljøpåvirkninger.

#### **6. Eventuelt**

Inge Tetens oplyste, at evidensen bag de nye kostråd som sagt vil blive sendt i høring inden for den kommende uge, også til Vidensrådet, og at der er en høringsperiode på en måned, som også inkluderer en påskeferie. De er meget interesserede i kvalificeret kritik. På spørgsmål om omfanget af materialet oplyste Inge Tetens, at det er en kopi af de norske anbefalinger, som er på ca. 200 sider. Kostrådene kommer medio september og anbefaler bl.a. mere fisk, og inkluderer også (Sundhedsstyrelsens) anbefalinger for fysisk aktivitet.

Formanden takkede rådet for et godt møde og ønskede på gensyn 13. juni 2013.